

Raport Anual al Proiectului 2018

Data: 10.01.2019

**Perioada de raportare:
1 ianuarie -31 decembrie 2018**

Numele organizației:

**Asociația Obștească Centrul pentru Drepturile
Persoanelor cu Dizabilități**

Persoana de contact:

Vitalie Meșter

Bugetul proiectului 2018

Cost total	Contribuția IM	Alte contribuții
1690938,32 MDL	1480345 MDL	210593,32 MDL

1. Rezultate

Scopul General/Impact

Creșterea nivelului de implicare și participare a persoanelor cu dizabilități și a ONG-urilor care îi reprezintă în viața societății

Obiectiv 1

Persoanele cu dizabilități sunt asistate să-și apere și promoveze drepturile, până la sfârșitul anului 2018

Care este progresul obținut în atingerea obiectivului dat? Faceți uz de indicatorii planificați.

Pentru anul 2018 conform planului de proiect la obiectivul 1 au fost planificați următorii indicatori:

150 persoane cu dizabilități informate despre drepturile lor
70 persoane cu dizabilități beneficiari de asistența juridică (primară și calificată)
10 cazuri de litigare strategică
3 vizite de informare realizate în teritoriu unde vor fi informate 60 persoane cu dizabilități părinți ai persoanelor cu dizabilități

CDPD a înregistrat progrese față de indicatorii planificați pentru anul 2018, careva devieri nu au fost înregistrate.

Rezultat de nivel 3

În perioada anului 2018 CDPD a oferit asistență juridică și informare pentru 249 beneficiari dintre care 91 bărbați și 143 femei precum și pentru 16 ONG-uri.

CDPD în anul 2018 au întocmit în interesul beneficiarilor – 109 cereri, petiții, sesizări către autoritățile publice și instituțiile de drept a RM inclusiv instanțele de judecată, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; și Curtea Constituțională.

Pe parcursul anului 2018 au fost inițiate și administrate de CDPD 16 procese de litigare strategică în cadrul cărora juriștii CDPD au participat în total la 57 ședințe e judecată.

Domeniile de intervenție: dreptul la muncă; dreptul la protecție socială; dreptul la educație; dreptul la sănătate; nediscriminare și egalitate; acces la justiție; drept la accesibilitate.

24 de persoane cu dizabilități dintre care 4 bărbați și 20 femei, au fost implicați în cele 16 procese de litigare strategică inițiate de CDPD în perioada de raportare.

3 vizite mobile realizate la: Organizația Teritorială a Asociației Persoanelor cu Dizabilități de Vedere din raionul Ștefan Vodă, Asociația Obștească "Femeia și Copilul - Protecție și Sprijin" din or. Criuleni, Asociația "Egalitate" din or. Leova

Rezultate la nivel 2

- 249 persoane cu dizabilități au avut acces la informații cu caracter juridic
- 16 ONG-uri și-au îmbunătățit capacitățile de a participa activ în procesul de apărare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, devenind astfel mai vizibile în societate;

- 27 persoane cu dizabilități dintre care 6 bărbați și 21 femei și-au fortificat capacitățile de a participa activ în procesul de promovare a drepturilor sale inclusiv la nivel local
- Părinților care au îngrijit/ îngrijește la domiciliu copil/copii cu dizabilități severe le este asigurat dreptul la o pensie decentă prin eliminarea practicilor discriminatorii aplicate de către CNAS față de astfel categorie de persoane.
- Înlăturarea elementelor de discriminare, pe criteriu de dizabilitate pe termen și pe criteriu de vârstă, în acces la serviciile medicale și la serviciile de protecție socială
- Încetarea aplicării practicilor discriminatorii din partea Ministerului Educației în privința elevilor cu dificultăți severe de învățare în acces la învățământul gimnazial obligatoriu.
- În procesul de efectuare a lucrărilor de reparație capitală a spațiilor publice (suarul teatrului Cehov, stațiile de așteptare a transportului public) sunt respectate cerințele de accesibilitate pentru persoanele cu mobilitate redusă.
- Asigurarea pentru persoanele cu dizabilități severe a posibilității calculării pensiei de dizabilitate, cu considerarea îndeplinirii cerinței legale privind stagiul de cotizare, conform prevederilor art. 20 alin. (1) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 în redacția de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 290 din 16.12.2016.
- Sancționarea și interzicerea publicațiilor precum și sunt prevenite acțiunile instituțiilor media, ce instigă la ură și discriminarea copiilor cu dizabilități în realizarea dreptului la educație incluzivă.
- Sunt asigurate condiții de educație incluzivă în Instituția de educație timpurie nr. 74 mun. Chișinău
- 100 persoane cu dizabilități dintre care 63 femei și 37 bărbați din 3 localități a Republicii Moldova Leova , Criuleni, Ștefan Vodă au aflat despre drepturile despre care dispun și modul de apărare a acestora în următoarele domenii:
 - Modificările recente la Legea 156 cu privire la sistemul public de pensii ;
 - Domeniul succesoral, moștenirea legală, moștenirea succesorală;
 - Contractul de donație, diferența dintre testament și donație;
 - Dreptul la rezerva succesorală a persoanelor cu dizabilități;
 - Contractul de înstrăinare a unui bun cu condiția întreținerii pe viață, plusuri și minusuri;
 - Dreptul la muncă și la odihnă a persoanelor cu dizabilități angajați în sistemul educațional primar;
- Persoanele cu dizabilități din localitățile în care au fost realizate vizitele mobile au aflat despre convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și conținutul acesteia,

precum și despre serviciile juridice oferite de CDPD și posibilitatea de a beneficia de aceste servicii.

Rezultate de nivel 1 (Impact/Scop general)

- 249 persoane cu dizabilități sunt implicate în promovarea și apărarea drepturilor pe care le dețin
- Pentru 249 de persoane cu dizabilități a avut loc prevenirea încălcărilor de drept, a abuzului precum și a discriminării pe criteriu de dizabilitate .
- 16 ONG-uri participă în calitate de apărători ai persoanelor cu dizabilități AO CDPD, AO Motivație, AOPD, AO ASRM, AO ANM, Alianța INFONET, CNIR ANM, Asociația Persoanelor cu Dizabilități "Egalitate" din Leova, Centrul pentru Politici Europene, Asociația "Valex" Rîbnița, AO Vivere, Asociațiile Teritoriale ANM Fălești, Ungheni, Comrat, Ask a Mom, Help Age Moldova,
- 27 persoane cu dizabilități dintre care 6 bărbați și 21 femei sunt promotori și apărători ai drepturilor persoanelor cu dizabilități inclusiv la nivel local (Ceadâr-Lunga Comrat, Chișinău, Ungheni, Fălești,)
- Schimbarea calității vieții părinților care au îngrijit/ îngrijesc la domiciliu de copil/copii cu dizabilități severe ca urmare eliminării practicilor discriminatorii aplicate de către CNAS la calcularea pensiei pentru limita de vârstă.
- Persoanele cu dizabilități în vârstă de pensionare nu mai sunt excluse de posibilitatea de a beneficia de pensie și serviciile medicale acordate pe bază de poliță, din motivul încălcării termenului de reexpertizare pentru stabilirea gradului de dizabilitate
- Elevii cu dificultăți severe de învățare în acces la învățământul gimnazial obligatoriu au acces la studii gimnaziale obligatorii.
- Persoanele cu mobilitate redusă au acces neîngrădit în scuarul teatrului Cehov.
- Schimbarea calității vieții pentru persoane cu dizabilitate severă prin asigurarea dreptului la pensie și excluderea obligației de acumulare a stagiului minim de cotizare în raport cu vârsta care o are persoana.
- Instituția media de cultură pedagogică "Făclia" și-a schimbat atitudinea și nu mai instigă la ură și discriminarea copiilor cu dizabilități în realizarea dreptului la educație incluzivă.
- În Instituția de educație timpurie nr. 74 mun. Chișinău sunt asigurate condiții de educație incluzivă pentru copii cu dizabilități.
- Persoanele cu dizabilități din localitățile rurale beneficiază de servicii de asistență juridică oferită de către CDPD.

Au existat provocări în atingerea obiectivului?

- Factorii de decizie continuă să comită în activitatea sa fapte de discriminare a persoanelor cu dizabilități.
- În societate prevalează abordarea medicală aplicată față de persoanele cu dizabilități în raport cu abordarea bazată pe drepturi și asigurarea de șanse egale.

Care sunt lecțiile învățate în proces?

- ✓ Să stabilești corect prioritățile atât pe termen scurt și mediu cât și pentru un termen lung.
- ✓ Indiferent de circumstanțele existente pentru asigurarea realizării unui impact pozitiv a acțiunilor întreprinse este strategic să asiguri menținerea unei comunicări bazată pe respect reciproc cu toți factorii interesați. Deoarece orice oponent a acțiunilor de advocacy oricând poate deveni un partener strategic a acestor acțiuni.
- ✓ Pentru realizarea cu succes a proceselor de litigare strategică este foarte important ca fiecare partener implicat în acest proces să aibă încredere reciprocă, să conștientizeze care este beneficiul personal și cel public în urma realizării cu succes a litigării
- ✓ Parteneriatele încheiate între OSC-uri și Autoritățile Publice în RM nu prea sunt eficiente pentru a produce o schimbare de sistem. De exemplu, în cadrul unui parteneriat nu poți fi obiectiv monitorizând activitatea APC/APL cu care ai încheiat parteneriatul ... în schimb, minicampaniile de advocacy și litigările strategice pot produce o adevărată schimbare de sistem, relativ rapid cu unele excepții. În atingerea rezultatelor propuse este mult mai eficient să te bazezi doar pe implicarea a doi trei parteneri decât pe implicarea unui număr foarte mare de organizații.
- ✓ Este foarte important să explici beneficiarului care va fi impactul acțiunilor în realizarea cărora el este implicat.

Obiectiv 2. Acte normative/politici publice naționale importante din domeniul dizabilității sunt armonizate cu prevederile UN CRPD

Care este progresul obținut în atingerea obiectivului dat? Faceți uz de indicatorii planificați.

Pentru anul 2018 conform planului de proiect la obiectivul 2 au fost planificați următorii indicatori:

- 7 politici publice/ acte normative în domeniul dizabilității inițiate/consultate
- 20 de OSC a PD implicate în procesul de inițiere/consultarea a politicilor publice din domeniul dizabilității
- 7 Ședințe de consultare a politicilor publice
- 7 întâlniri cu factori de decizie politicile publice examinate

Rezultate la nivel 3.

Pe parcursul anului 2018 CDPD s-a implicat activ în procesul de elaborare și promovare a **14** politici publice și acte normative ce vizează dreptul persoanelor cu dizabilități.

În procesul de elaborare și promovare a acestor politici CDPD a promovat respectarea principiului UN CRPD ”Nimic despre noi fără noi” astfel facilitând participarea persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor ce le reprezintă în procesul de consultare promovare și monitorizare a politicilor publice. În acest scop CDPD a realizat **12** ateliere de lucru privind consultarea politicilor publice cu elemente de instruire la care au participat **110** persoane cu dizabilități și reprezentanți ai ONG-urilor din domeniu dintre care 49 bărbați și 61 femei.

Pe parcursul anului 2018 reprezentanții CDPD au participat la Atelierul privind Perfecționarea indicatorilor privind SDG și CRPD.

CDPD a continuat cooperarea cu oficiul OHCHR Geneva și International Disability Alliance în cadrul proiectului ”Bridging the Gap I – Human Rights indicators for the CRPD in support of a disability inclusive 2030 Agenda for Sustainable Development”. În Februarie 2018, CDPD a expedit comentariile la atributele discutate în cadrul sesiunilor din octombrie 2017.

În perioada 19-20 Aprilie la Oficiul Organizației Internaționale a Muncii de la Geneva a avut loc conferința reprezentanților statelor din proiect: Republica Moldova, Palestina, Etiopia, Nepal, Ecuador. Din partea Republicii Moldova au participat de asemenea reprezentanți ai Biroului Național de Statistică, oficiul Avocatului Poporului, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și reprezentanții CDPD .

În cadrul atelierului au fost consultate următoarele articole UN CRPD (Articolul 27 ”dreptul la muncă și angajarea în muncă”, Articolul 28 ”standarde de viață și protecție socială”, Articolul 28

”dreptul la educație”, Articolul 25 ”dreptul la sănătate”, Articolul 11 ”situații de risc și urgențe umanitare”, Articolul 6 ”femei și fete cu dizabilități”)

10, 12 septembrie au fost realizate 2 Ateliere privind ”Configurarea mecanismului de promovare a accesibilității spațiilor și serviciilor publice în cadrul administrației publice locale a mun. Chișinău” conform practicii Primăriei or. Boston, Massachusetts, SUA

La data de 7 decembrie 2018 a avut loc cea de a IV-a ediție a Galei RemarcAbilitatea organizată de către Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități sub egida Ministerului Sănătății Muncii și Protecției Sociale, în parteneriat cu Asociația „MOTIVAȚIE” din Moldova, Alianța Organizațiilor pentru Persoanele cu Dizabilități, precum și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. Partenerii media ai evenimentului au fost ”Centrul Media pentru Tineri” și site-ul RABOTA.MD. Evenimentul a fost sprijinit financiar de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului și Reprezentanța IM Swedish Development Partner.

La data de 27 Decembrie 2018 CDPD a organizat atelierul Open Space Participarea persoanelor cu dizabilități la viața publică și social-politică. QUO VADIS? Probleme. Oportunități și Perspective la această activitate au participat 72 de persoane dintre care 36 bărbați 36 femei.

Rezultate la nivel 2.

- 110 persoane cu dizabilități și reprezentanți ai ONG-urilor din domeniu și-au fortificat capacitățile pentru a participa la procesul de consultare promovare și monitorizare a politicilor publice, dintre care 49 bărbați și 61 femei.
- Vocea persoanelor cu dizabilități din RM este auzită la nivel internațional pentru elaborarea indicatorilor de monitorizare SDH UN CRPD
- Ca urmare a implicării CDPD în procesul de consultare și monitorizare a politicilor publice precum și realizării cu succes a campaniilor de advocacy pentru promovarea acestora au fost adoptate sau modificate și completate 14 acte normative.
 - ✓ Completarea Planului național de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă pe anul 2019.
 - ✓ CP C.01.02:2017 „Prevederi generale de proiectare cu asigurarea accesibilității pentru persoane cu dizabilități”;

- ✓ CP C.01.10:2017 „Mediu locuibil cu elemente sistematizate, accesibile pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare”;
 - ✓ CP C.01.11:2017 „Clădiri și construcții publice, accesibile pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare”;
 - ✓ CP C.01.12:2017 „Clădiri și încăperi cu locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare”;
 - ✓ CP C.01.13:2017 „Mediul urban. Reguli de proiectare accesibile pentru persoane cu dizabilități
 - ✓ Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă care pune în aplicare Legii 105 din 14.06.2018.
 - ✓ Completarea Listei echipamentelor, dispozitivelor și tehnologiilor de asistare pentru persoanele cu dizabilități, care pot fi subvenționate pentru crearea locurilor de muncă sau adaptarea locurilor existente în conformitate cu Legea nr.105 din 14.06.2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și SNOFM 2017-2021
 - ✓ Dezvoltarea Ghidului de monitorizare a UNCRPD și SDG pentru a fi pus în aplicare de către statele părți ONU.
 - ✓ Modificarea Codului fiscal al RM art. 35 alin 1 și alin 2 lit .b) http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_123_2017.pdf
<http://lex.justice.md/index.php...>
 - ✓ Legea privind promovarea ocupării forței de muncă <http://cdpd.md/legea-nr-105-din-14-06-2018-cu-privire-la-promovarea-ocuparii-forței-de-munca-si-asigurarea-de-somaj-publicata-in-monitorul-oficial-nr-295-308-448-din-10-08-2018/>
 - ✓ Hotărârea de Guvern privind completarea Regulamentului Circulației Rutiere nr. 357 din 13.05.2009 <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=5574>
 - ✓ Adoptarea de către Ministerul Educației culturii și Cercetării a ordinului nr. 993 din 27.06.2018 „Cu privire la continuarea studiilor”
- ”Configurarea mecanismului de promovare a accesibilității spațiilor și serviciilor publice în cadrul administrației publice locale a mun. Chișinău” La atelierul de lucru din 10-12 septembrie 2018 au participat reprezentanți ai administrației publice locale Chișinău, persoane cu dizabilități și alte grupuri cu mobilitate limitată, OSC-uri din domeniu, instituții naționale pentru drepturile omului, parteneri de dezvoltare. Participanții au lucrat asupra configurării unui mecanism de interacțiune dintre Primăria mun. Chișinău și comunitatea persoanelor cu dizabilități, în procesul de accesibilizare a spațiilor și serviciilor publice.
<https://www.facebook.com/857222361030639/posts/1908173485935516/>

În urma campaniei de advocacy realizată de către CDPD în comun cu partenerii platformei civice "Chișinăul, accesibil pentru toți" pentru configurarea mecanismului de promovare a accesibilității spațiilor și serviciilor publice în cadrul administrației publice locale a mun. Chișinău la data de 16 noiembrie 2018, reprezentanții Platformei "Chișinăul, accesibil pentru toți" au avut o audiență cu Primarul General Interimar, dl. Ruslan Codreanu. Rezultatele principale ale întâlnirii au fost:

Platforma civică "Chișinăul accesibil pentru toți" va delega o persoană, care va fi numită Consilier/Inspector pe lângă Primarul General.

În responsabilitățile căreia va fi:

- să consulte Primarul să coordoneze activitățile pe domeniul accesibilității;
- să comunice cu subdiviziunile Primăriei pe activitățile de accesibilitate;
- să asigure consultarea Primăriei/serviciilor ce ține de lucrări curente: ex. instalare piloni, bolarzi, reparație străzi, clădiri concrete etc.
- să faciliteze elaborarea proiectelor documentelor Primăriei pe domeniul accesibilității etc.

Poziția va fi voluntară, fără salarizare din partea Primăriei. Denis Lungu (consilierul Primarului) va fi delegat din partea Primarului ca "focal point" pentru comunicarea cu Parteneriatul pe domeniul accesibilității

La ședința Platformei din 23 noiembrie 2018 a fost înaintată candidatura dlui Ion Cibotărică ca reprezentant al Platformei. Pe data de 14 decembrie 2018 Primarul general interimar a emis dispoziția respectivă.

➤ Gala "RemarcAbilitatea" este un eveniment care se organizează 4 ani consecutiv, deja acest eveniment a devenit o tradiție prin care se urmărește atingerea următoarelor 3 obiective de bază:

1. Evidențierea și promovarea agenților economici care practică angajarea persoanelor cu dizabilități;
2. Încurajarea unui număr cât mai mare de agenți economici pentru ca de asemenea să practice angajarea persoanelor cu dizabilități;
3. Evidențierea abilităților persoanelor cu dizabilități.

În cadrul Galei au fost premiați 5 agenți economici care implementează practice pozitive pentru angajarea persoanelor cu dizabilități. <http://cdpd.md/cinci-angajatori-au-fost-premiati-in-cadrul-galei-remarcabilitatea/>

- Elaborarea concluziilor și recomandărilor din partea participanților la atelierul Open Space Participarea persoanelor cu dizabilități la viața publică și social-politică. QUO VADIS? Probleme. Oportunități și Perspective care a avut loc la data de 27.12.2018 cu referință la următoarele domenii.
 - ✓ Participarea persoanelor cu dizabilități la dezbateri publice
 - ✓ Campanii de informare pentru persoanele cu dizabilități despre procesul electoral
 - ✓ Implementarea bunelor practici locale și internaționale de informare și implicare în procesele electorale a persoanelor cu dizabilități
 - ✓ Accesibilitatea BESV. Participarea persoanelor cu dizabilități la selectarea BESV. Accesibilitatea BESV în interior. Oferirea (la solicitare) a serviciului de ghidare și asistență în cadrul BESV
 - ✓ Monitorizarea independentă a platformelor electorale a concurenților electorali din perspectiva incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități. Elaborarea și difuzarea materialelor electorale în format accesibil pentru persoanele cu dizabilități
 - ✓ Stabilirea unei cote minime de participare a persoanelor cu dizabilități pe listele electorale ale partidelor politice
 - ✓ Accesibilitatea votului și proceselor electorale. Crearea condițiilor de informare în cadrul BESV. Accesibilizarea votului și proceselor electorale pentru persoanele cu deficiențe psiho-sociale
 - ✓ Promovarea comportamentului pro-activ al persoanelor cu dizabilități în calitate de observator, membru BESV, candidaților electorali
 - ✓ Elaborarea unei foi de parcurs: Drepturi politice pentru persoanele cu dizabilități
 - ✓ Dotarea secțiilor de votare cu echipament specializat pentru accesibilizare procesului electoral
 - ✓ Canale de comunicare dedicate ale persoanelor cu dizabilități și pericolul de influențare din partea unor partide politice. Combaterea știrilor false și a promisiunilor candidaților electorali

72 de persoane 36 femei și 36 bărbați și-au fortificat capacitățile în analiza politicilor publice ce vizează domeniul dreptului electoral precum și în formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea acestora.

Rezultate de nivel 1 (Impact/Scop general)

- 110 persoane cu dizabilități și reprezentanți ai organizațiilor ce le reprezintă (dintre care 49 bărbați și 61 femei) participă activ la procesele de elaborare, consultare și monitorizare a politicilor publice ce vizează domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- 16 organizații neguvernamentale influențează procesul de luare a deciziilor a autorităților publice, la nivel național
- Ghidul ONU privind indicatorii de monitorizare SDH UNCRPD consultat inclusiv de către CDPD, BNS, OAP, MSMPS va fi aplicat pe plan internațional în cadrul elaborării rapoartelor naționale din partea statelor membre ONU precum și a rapoartelor alternative din partea OSC-urilor.
- Actele normative inițiate, modificate/completate cu implicarea activă CDPD vor influența pozitiv asupra calității vieții persoanelor cu dizabilități în următoarele domenii:
 - **accesibilitate**, au fost elaborate 5 coduri practice noi în domeniu pentru asigurarea condițiilor de accesibilitate a persoanelor cu dizabilitate redusă. Și anume:
 - Prevederi generale de proiectare cu asigurarea accesibilității pentru persoane cu dizabilități;
 - Mediu locuibil cu elemente sistematizate, accesibile pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare;
 - Clădiri și construcții publice, accesibile pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare;
 - Clădiri și încăperi cu locuri de muncă pentru persoane cu dizabilități. Reguli de proiectare;
 - Mediul urban. Reguli de proiectare accesibile pentru persoane cu dizabilități
 - Hotărârea de Guvern privind completarea Regulamentului Circulației Rutiere nr. 357 din 13.05.2009 va cuprinde obligația posesorilor mijloacelor auto de a nu parca în locuri special amenajate pentru parcare fără a lăsa cel puțin 1,5 m distanță în fața automobilului pentru libera deplasare a pietonilor pe trotuare precum și interdicția de a nu bloca scările și rampele de acces.
- **Dreptul la muncă și angajarea în muncă prin:**
 - Completarea Planului național de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă pe anul 2019 în conformitate cu observațiile și recomandările Comitetului UN CRPD .

- Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă care pune în aplicare Legii 105 din 14.06.2018.
 - Legea privind promovarea ocupării forței de muncă adoptată de către Parlamentul RM la 14.06.2018 include în premieră măsuri pozitive privind crearea și adaptarea locurilor de muncă și subvenționarea agenților economici în vederea angajării persoanelor cu dizabilități.
 - Completarea Listei echipamentelor, dispozitivelor și tehnologiilor de asistare pentru persoanele cu dizabilități, care pot fi subvenționate pentru crearea locurilor de muncă sau adaptarea locurilor existente în conformitate cu Legea nr.105 din 14.06.2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și SNOFM 2017-2021
 - Abilitățile persoanelor cu dizabilități sunt remarcate de către angajatori.
 - Eliminarea stereotipurilor și a prejudecăților existente în societate față de abilitățile persoanelor cu dizabilități.
 - Creșterea numărului companiilor care implementează practici pozitive în angajarea persoanelor cu dizabilități
 - Companiile care au fost diseminate în cadrul ediției precedente a Galei la inițiativă proprie pe parcursul anului 2017 angajează persoane cu dizabilități
 - Companiile diseminate reprezintă un model ce motivează și alți agenți economică să practice angajarea persoanelor cu dizabilități.
 - Consolidarea organizațiilor persoanelor cu dizabilități cu scopul realizării activităților în comun, pe bază de parteneriat. Realizarea Conferinței și a Galei a fost posibilă în exclusivitate datorită parteneriatului stabilit dintre CDPD, AMM, CMT, IM SDP și OHCHR
- Impozitarea fiscală și scutirea personală pentru venitul obținut**
- La 26 iulie 2018 la inițiativa CDPD și AOPD Parlamentul RM prin Legea nr. 178 a modificat Codul Fiscal. Printre mai multe prevederi a acestui act normativ a fost modificat alin. (1) și alin. (2) lit. b) a articolului 35 după cum urmează:
- Articolul 35 alin. (1) ”Contribuabilul (persoană fizică rezidentă) are dreptul la o scutire în sumă de 3.000 de lei anual pentru fiecare persoană întreținută, cu excepția persoanelor cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din

copilărie, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, pentru care scutirea constituie 18.000 de lei anual.”

- Articolul 35 alin. (2) lit. b) se completează în final cu textul: „La calcularea venitului nu se include suma alocațiilor achitate din mijloacele bugetului de stat pentru persoanele cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie și pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate.”

- **Domeniul Educației**

- Copiii cu dizabilități mintale și psihosociale elevi ai școlilor auxiliare în premieră de la declararea independenței RM începând cu 01.09.2018 le-a fost asigurat accesul la studii gimnaziale obligatorii prin instituirea de către Minister în cadrul acestor școli a clasei a IX-a.
- Instituția de învățământ primar, grădinița 74 din mun. Chișinău a rămas să fie accesibilă și pentru copii cu dizabilități prin interdicția de a nu concedia cadrul didactic specializat (chinetoterapeut, logoped, psihopedagog, defectolog) devenind astfel instituție de învățământ primar incluzivă.

- **Consultare și participare**

- Prin dispoziția primarului general interimar Ruslan Codreanu nr 508 DC din 14.12.2018 a fost configurat mecanismul de promovare a accesibilității spațiilor și serviciilor publice în cadrul administrației publice locale a mun. Chișinău fiind instituit în acest scop pe lângă instituția Primarului funcția de Consilier voluntar reprezentant al Platformei civice ”Chișinăul accesibil pentru toți ”.

➤ 72 de persoane cu dizabilități și reprezentanți ai organizațiilor ce le reprezintă (dintre care 36 bărbați și 36 femei) se implică activ la promovarea dreptului persoanelor cu dizabilități de participare la viața publică și social-politică contribuind la formularea recomandărilor și a planului de acțiuni pentru îmbunătățirea acestui domeniu.

Există devieri de la plan?

Careva devieri de la planul de acțiuni pentru atingerea obiectivului 2 Acte normative/politici publice naționale importante din domeniul dizabilității sunt armonizate cu prevederile UN CRPD, nu există .

Au existat provocări în atingerea obiectivului?

- Persoanele cu dizabilități continuă să fie tratați ca și beneficiari ai serviciilor și prestațiilor sociale și nu ca deținători de drepturi. Cu regret constatăm că acesta se întâmplă și în cazul

unor ONG-uri precum și a unor donatori care realizează și/sau finanțează proiecte, grupul țintă a cărora sunt persoane cu dizabilități.

- Existența stereotipurilor și a prejudecăților în societate față de abilitățile persoanelor cu dizabilități inclusiv față de lideri care sunt persoane cu dizabilități.

Care sunt lecțiile învățate în proces?

- Să insiși asupra autorităților publice, să nu cedezi, chiar dacă îți pare că nu mai ai nici o șansă, deoarece, conform experienței obținute în perioada 2018 am observat că rezultatele au început să apară inclusiv și din această cauză.
- Trebuie să te concentrezi pe rezultate de impact și nu pe cele de proces.
- Considerăm că rezultatele de impact major pentru deținătorii de drepturi care sunt în stare să producă o schimbare pozitivă a calității vieții, pentru grupul țintă pot fi realizate doar în bază de parteneriat dintre 2 și mai multe organizații, având la bază cel puțin 2 condiții:
 - ✓ Persoanele cu dizabilități participă direct la aceste procese: (planificare, realizare monitorizare și evaluare);
 - ✓ Între parteneri există o cultură a dialogului echilibrat și a unei cooperării eficiente pentru rezultate de interes public;

Obiectiv 3 Persoanele cu dizabilități participă la monitorizarea drepturilor lor

Care este progresul obținut în atingerea obiectivului dat? Faceți uz de indicatorii planificați.

Pentru anul 2018 conform planului de proiect la obiectivul 3 au fost planificați următorii indicatori:

- Elaborarea unui raport intermediar "Monitorizarea respectării cotei de 5% de angajare a PD de către APC" (art. 27 CRPD)
- O conferință de presă de prezentare a Raportului

Rezultate la nivel 3.

- În perioada octombrie- noiembrie 2018 CDPD a realizat în premieră un studiu național privind asigurarea dreptului la muncă de către autoritățile publice centrale prin respectarea cotei obligatorii de 5% în conformitate cu art. 34 al Legii nr. 60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități din 30.03.2012
- Realizarea Conferinței de presă privind prezentarea rezultatelor studiului în cadrul agenției de presă IPN la data de 26.12.2018

https://www.youtube.com/watch?v=we7G0rnU5qM&fbclid=IwAR1ZNemZPM-WXIJDaandFnXGvt8NhfIgsBMBcG0NVYs2w5E3N_R6hbb3pps

Rezultate la nivel 2.

- Rezultatele cercetării au fost prezentate de către CDPD în cadrul Conferinței naționale UN CRPD drepturile persoanelor cu dizabilități de pe ambele maluri ale Nistrului. Perspective și provocări , realizată în perioada 3-4 decembrie 2018.
- Prin intermediul conferinței de presă a avut loc diseminarea informației pentru publicul larg conform raportului realizat despre încălcarea de către APC a dreptului la muncă a persoanelor cu dizabilități prin nerespectarea cotei obligatorii de 5% conform art. 34 alin 4, 5 a Legii nr. 60 Privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Rezultate la nivel 1.

- APC sunt sensibilizate despre încălcarea dreptului la muncă a persoanelor cu dizabilități prin nerespectarea cotei obligatorii de 5% Rezultatul cercetării va sta la baza elaborării de către CDPD a planului de acțiuni privind promovarea respectării dreptului la muncă a persoanelor cu dizabilități de către APC.
- Au fost identificate și făcute publice cauzele nerespectării cotei de 5% de către APC precum și au fost formulate posibile soluții pentru revendicarea acestui drept.

Există devieri de la plan?

Careva devieri de la planul de acțiuni pentru atingerea obiectivului 3. ”Persoanele cu dizabilități participă la monitorizarea drepturilor lor”, nu există

Au existat provocări în atingerea obiectivului?

Reprezentanții APC analizând conținutul cererii CDPD privind accesul la informație cu caracter public înaintată de către CDPD în vederea realizării raportului încercau să se eschiveze de la oferirea răspunsului la cerere în opinia noastră din următoarele motive:

- Își dădeau sama despre faptul că ei însuși nu aplică prevederile Legii în calitate de autoritate publică.

- Aveau temere pentru ca CDPD să nu-i atragă la răspundere pentru nerespectarea normei legale.

Care sunt lecțiile învățate în proces?

Ne-am convins încă o dată că și cu costuri mici poate fi realizat un produs care va avea un impact major pe viitor.

Obiectivul 4. Dezvoltarea capacităților PD în realizarea campaniilor de advocacy pentru promovarea drepturilor PD la nivel local

Care este progresul obținut în atingerea obiectivului dat? Faceți uz de indicatorii planificați.

Pentru anul 2018 conform planului de proiect la obiectivul 4 au fost planificați următorii indicatori:

3 Ședințe cvadrimestriale;

9 campanii de advocacy realizate la nivel local în raioanele Ungheni, Ceadar-Lunga, mun. Comrat; Coach-ing oferit de către echipa CDPD promotorilor locali pentru realizarea campaniilor de advocacy la nivel local.

3 regiuni din Republica Moldova sunt monitorizate din perspectiva realizării drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local.

Rezultate la nivel 3.

La data de 07.08.2018, 18.09.2018 și 19.10.2018 au avut loc 3 ședințe comune a promotorilor locali din Ungheni, Ceadâr-Lunga, Comrat, Fălești și echipa CDPD pentru evaluarea și monitorizarea activității promotorilor la nivel local privind realizarea minicampaniilor de advocacy și acordarea asistenței juridice primare în aceste regiuni.

10 minicampanii de advocacy la nivel local realizate de către promotorii CDPD în raionul Ungheni, Ceadâr-Lunga Comrat și Fălești

Sesiuni de coaching oferit de către echipa CDPD promotorilor locali pentru realizarea minicampaniilor de advocacy și oferirea asistenței juridice primare pentru persoanele cu dizabilități în localitățile din care fac parte.

4 regiuni din Republica Moldova Ungheni, Fălești Ceadar-Lunga Comrat au fost monitorizate din perspectiva respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local.

Rezultate la nivel 2.

În cadrul ședințelor de lucru comune a echipei CDPD cu promotorii locali a avut loc planificarea evaluarea și monitorizarea acțiunilor întreprinse de către promotori în cadrul minicampaniilor de advocacy realizate la nivel local.

Minicampaniile de advocacy realizate la nivel local de către promotorii CDPD au avut drept țintă producerea schimbărilor pozitive privind asigurarea dreptului la accesibilitate a persoanelor cu mobilitate redusă.

Astfel au fost realizate următoarele campanii de advocacy. :

în rn. Ungheni

1. Accesibilizarea Filialei Ungheni a BC Moldova Agroindbank
2. Accesibilizarea Gimnaziului Mănoilești.
3. Includerea promotorului local Andrian Afteni în grupul de lucru cu privire la promovarea creării condițiilor de accesibilitate în r. Ungheni. În acest scop de către CDPD a fost elaborat un suport informațional pentru crearea condițiilor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități în mun. Ungheni
4. Monitorizarea asigurării condițiilor de accesibilitate în legătură cu reabilitarea capitală a străzilor F. Musatov și Cekir.
5. Campania de advocacy pentru crearea a 3 rampe de acces ce unesc Strada Națională cu Gara Auto din mun. Ungheni.
6. Campania de advocacy pentru accesibilizarea intrării în incinta Consiliului Raional Ungheni

În mun. Comrat:

1. Asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități utilizatoare de scaun rulant la învățământul mediu special în cadrul Colegiului „Mihail Ceakir” din mun. Comrat
2. Respectarea normativelor în construcții în procesul de reparație a drumurilor din mun. Comrat
3. Crearea condițiilor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la Primăria sat. Cioc-Maidan
4. Persoanelor cu mobilitate redusă locuitori ai satului Cioc-Maidan le sunt asigurate condiții de accesibilitate la intrarea în instituția primăriei.

În or. Ceadâr-Lunga:

Crearea condițiilor de accesibilitate la intrarea în casa de cultură din or. Ceadâr-Lunga

În or. Fălești:

Coborârea bordurilor la trecerile de pietoni din preajma OT Fălești a Asociației Nevăzătorilor și a altor instituții publice inclusiv instalarea indicatorului atenție persoane cu dizabilități de vedere.

4 Promotorii locali 2 femei și 2 bărbați, în baza coaching-ului oferit de către echipa CDPD și-au fortificat capacitățile de a realiza minicampanii de advocacy la nivel local.

Rezultate la nivel 1.

4 persoane cu dizabilități dintre care 2 bărbați și 2 femei sunt formați ca și lideri pentru promovarea drepturilor omului la nivel local.

Vocea persoanelor cu dizabilități este auzită de către APL din Ungheni, Fălești, Ceadar-Lunga și Comrat .

APL din raioanele Ungheni și Ceadâr-Lunga consultă persoanele cu dizabilități în ceea ce privește asigurarea condițiilor de accesibilitate în spațiul public pentru persoane cu mobilitate redusă.

O bancă comercială filiala MAIB Ungheni asigură condiții de accesibilitate pentru persoane cu mobilitate redusă.

O instituție de învățământ Gimnazial(din Mainolești) asigură condiții de accesibilitate pentru elevi cu mobilitate redusă.

2 străzi din mun. Ungheni corespund condițiilor de accesibilitate pentru libera deplasare a pietonilor, persoane cu mobilitate redusă.

Locuitorilor și vizitaorilor mun. Ungheni persoane cu mobilitate redusă le sunt asigurate condiții de accesibilitate la intrarea în gara auto.

Persoanelor cu dizabilități utilizatoare de scaun rulant le sunt asigurate condiții de accesibilitate de către Colegiului „Mihail Ceakir” din mun. Comrat

O instituție de cultură din orașul Ceadâr-Lunga asigură condiții de accesibilitate pentru persoane cu mobilitate redusă.

Persoanele cu mobilitate redusă locuitori și vizitatori a orașului Fălești beneficiază de o trecere de pietoni accesibilă în centrul orașului inclusiv persoanele cu dizabilitate de vedere care a fost accesibilizată în preajma celor mai importante instituții publice din această localitate.

Există devieri de la plan?

Careva devieri de la planul de acțiuni pentru atingerea obiectivului 4. Dezvoltarea capacităților PD în realizarea campaniilor de advocacy pentru promovarea drepturilor PD la nivel local nu există

Au existat provocări în atingerea obiectivului?

La nivel local în comparație cu Chișinău stereotipurile existente față de capacitățile persoanelor cu dizabilități în special în ceea ce privește inițiativele pe care le promovează aceste persoane sunt pronunțate mai puternic. Aceste consecințe în special care le au reprezentanții APL față de aceste persoane influențează negativ asupra asigurării respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local.

Persoanele cu dizabilități la nivel local sunt puțin vizibile iar vocea lor de regulă nu este consolidată și nu este auzită

Care sunt lecțiile învățate în proces?

Pentru a face ca vocea persoanelor cu dizabilități să fie auzită este necesar de a împuternici aceste persoane să vorbească în fața APL în numele propriu.

Inițiativele de advocacy la nivel local este necesar să fie promovate consultate cu membrii comunității și promovate din partea unui grup de inițiativă.

Liderii grupului de inițiativă pentru a promova cu succes minicampanii de advocacy la nivel local este necesar să beneficieze din un coach-ing din partea organizațiilor ce dețin expertiză în acest domeniu.

2. Participarea

- **Cum a participat grupul țintă/deținătorii de drepturi în procesul de luare a deciziilor, planificării, implementării, monitorizării, evaluării și învățării.**

CDPD prin activitățile sale încurajează și promovează consultarea ”deținătorilor de drepturi” în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicilor publice care îi vizează, aplicând principiul ”Nimic despre noi, fără noi!” prevăzut de art.4 al CRPD. Această metodă a fost aplicată cu succes de CDPD pe parcursul anului 2018. În acest scop au fost aplicate următoarele metode: informarea despre procesul de consultare pe pagina web CDPD și pe FB, realizarea atelierelor de consultare cu implicarea prioritară a persoanelor cu diferit tip de dizabilitate, precum și facilitarea participării efective a ”deținătorilor de drepturi” la acțiunile de advocacy (întâlniri cu factori de decizie, pregătirea demersurilor etc.), diseminarea rezultatelor acțiunilor întreprinse în cadrul ședințelor de informare și a lecțiilor publice realizate în teritoriu. Ședințe quadromestriale comune a echipei proiectului și a promotorilor locali (persoane cu dizabilități) lideri ai grupurilor

de inițiativă din diferite regiuni a Republicii Moldova pentru planificarea evaluarea și monitorizarea realizării campaniilor de advocacy. Consultarea și aprobarea de către Adunarea Generală CDPD membrii căreia majoritatea sunt persoane cu dizabilități a strategiei CDPD pentru anii 2019-2023 precum și a planului operațional 2019.

Consultarea deținătorilor de drepturi implicați în cadrul procesului de litigare strategică în ceea ce privește acțiunile care urmează să fie întreprinse în cadrul acestor procese decizia finală în acest sens aparținând deținătorilor de drepturi.

- **Descrieți participarea și diviziunea de responsabilități între Board, managementul executiv, angajați, voluntari, membri sau alți participanți externi în procesul de luare a deciziilor, planificării, implementării, monitorizării, evaluării și învățării.**

Conform statutului și politicilor interne a AO CDPD competențele dintre Adunarea Generală, Consiliul de Administrare (Board), Președintele Consiliului de Administrare și Directorul executiv sunt strict delimitate. De asemenea atribuțiile și responsabilitățile fiecărui angajat sunt stipulate în Contractele individuale de muncă inclusiv în fișele de post pentru fiecare funcție.

Săptămânal, de regulă fiecare luni, la orele 10.00, se petrec Staff-Meeting-urile în cadrul cărora sunt planificate activitățile și are loc raportarea persoanelor responsabile pentru implementarea activităților pentru săptămâna anterioară. După fiecare eveniment, de o importanță majoră, realizat de către CDPD, au loc ședințe de evaluare a acestuia, pentru a vedea ce a fost bine, mai puțin bine și care sunt lecțiile învățate pentru viitor .

Unul dintre principiile bunei guvernări puse în aplicare de către CDPD este neadmiterea conflictelor de interese astfel un angajat CDPD nu poate fi membru al Consiliului de Administrare de asemenea membrii Consiliului de Administrare nu poate fi contractat de CDPD în calitate de expert, consultant, trainer, facilitator etc..

De competența exclusivă a Adunării Generale țin următoarele funcții:

- a) adoptarea, modificarea sau completarea Statutului Asociației Obștești;
- b) alegerea și revocarea membrilor Consiliului de Administrare și a Comisiei de cenzori;
- c) audierea și aprobarea rapoartelor financiare și de activitate prezentate de Consiliul de Administrare și de Comisia de cenzori;
- d) aprobarea afilierii sau asocierii cu organizațiile similare naționale și internaționale;

Consiliul de Administrare asigură conducerea strategică a Asociației având în acest sens următoarele atribuții de bază: adoptarea, modificarea sau completarea Politicilor și Regulamentului Asociației Obștești:

- a) numirea Directorului executiv al Asociației Obștești;
- b) audierea și aprobarea rapoartelor financiare și de activitate prezentate de Directorul Executiv și de Comisia de cenzori;
- c) elaborarea și adoptarea Planului strategic al Asociației Obștești;
- d) stabilirea bugetului anual al Asociației Obștești, prezentând Adunării Generale situația financiară și bilanțul la finele fiecărui an fiscal;
- e) aprobarea politicii de personal;
- f) repartizarea funcțiilor între membrii Consiliului de Administrare;
- g) monitorizarea și evaluarea activităților de implementare a obiectivelor Asociației Obștești;
- h) îndeplinirea altor sarcini care decurg din hotărârile Adunării Generale sau din prevederile Regulamentului Asociației Obștești.

Conducătorul AO CDPD este Directorul Executiv, numit în funcție prin decizia Consiliului de Administrare pe o perioadă de 5 ani. Atribuțiile de bază a acestuia sunt stipulate în statutul asociației cât și în fișa postului, dintre care le putem numi :

- a) execută conducerea curentă a CDPD;
- b) reprezintă Asociația în relațiile cu alte asociații obștești pe plan local și internațional, cu instituții și organe de stat, instituții financiar – bancare, în cadrul întrunirilor oficiale, grupurilor de lucru etc.;
- c) gestionează resursele financiare ale CDPD în limita cotelor maxime financiare stabilite prin decizia Consiliului de Administrare și a politicilor interne ale Asociației Obștești ;
- d) poartă răspundere pentru patrimoniul și resursele financiar-materiale ale Asociației;

Lunar directorul executiv raportează despre activitatea sa și activitatea organizației în general Președintelui Consiliului de Administrare. Președintele Consiliului de Administrare lunar aprobă tabelele de pontaj privind evidența timpului de muncă a directorului executiv

La finele fiecărui an în luna decembrie are loc Adunarea Generală ordinară a CDPD în cadrul căreia: Este pus în discuție și se aprobă rapoartele financiare și pe activitate a Asociației pentru anul curent; bugetul consolidat și planul operațional pentru anul viitor; aprobarea calității de membru pentru noii membri.

Persoana responsabilă de monitorizarea și autoevaluare a proiectului este directorul de proiect. Beneficiarii (deținătorii de drepturi) proiectului și alte părți interesate au fost consultate privind planificarea, autoevaluarea și monitorizarea activităților proiectului în conformitate cu indicatorii

de performanță a proiectului și sistemul intern al CDPD privind planificarea evaluarea și monitorizarea proiectelor.

Autoevaluarea a avut loc săptămânal reieșind din indicatorii proiectului, planul de implementare utilizând metode cantitative și calitative de culegere și analiză a datelor cum ar fi: analiza documentelor, consultarea opiniilor actorilor statali și nestatali, inclusiv a beneficiarilor vizați, etc.

În cadrul monitorizării a fost reflectat procesul de realizare al proiectului și identificați actorii și factorii care influențează implementarea, precum și forțele motrice și obstacolele.

Scopul autoevaluării a constat în analiza constatărilor monitorizării și înaintarea recomandărilor privind ajustarea implementării și abordării pentru a eficientiza performanțele proiectului.

- **În ce mod ați asigurat transparența față de grupul țintă/detinatorii de drepturi, angajați, membri și alți participanți? (Ex: transparența cu referire la finanțe și buget, planul de proiect, activități și rezultate, etc.)**

Rapoartele anuale CDPD care conțin inclusiv și situația financiară pe organizație sunt publicate pe site-ul oficial al organizației. La fel pe site-ul asociației sunt publicate și rapoartele de audit inclusiv recomandările companiei de audit ca urmare a auditului organizat către managementul organizației.

Rapoartele financiare precum și cele de activitate a asociației pentru fiecare an sunt discutate și aprobate de către Adunarea Generală, membrii căreia majoritatea sunt persoane cu dizabilități.

De asemenea activitatea CDPD inclusiv situația financiară este diseminată către grupul țintă, angajați, membri și alți participanți și membrii ai societății prin intermediul celor 2 pagini de Facebook administrate de CDPD

În cadrul vizitelor mobile, în localitățile rurale, echipa CDPD aduce la cunoștință și solicitată opinia deținătorilor de drepturi cu privire la rezultatele obținute inclusiv cu privire la prioritizarea pe viitor a domeniilor de intervenție a CDPD.

3. Cooperare, coordonare și sinergii la nivel regional/național

- ***Au existat inițiative de cooperare și coordonare a activităților cu alte ONG-uri, instituții, autorități publice centrale și locale? A contribuit acest lucru la atingerea rezultatelor propuse?***

Prin activitatea sa în mod special cea de advocacy și litigare strategică, CDPD dezvoltă și susține parteneriate dinte organizațiile societății civile precum și participarea tuturor factorilor interesați în aceste procese.

Rezultatele atinse de către CDPD pe parcursul anului 2018 au fost posibile în marea lor parte datorită parteneriatelor pe care CDPD le-a dezvoltat sau le-a susținut în acest sens.

- ***Descrieți pe scurt dacă au existat exemple concrete de sinergie sau colaborări cu alte organizații partenere ale IM Moldova. Care sunt rezultatele acestor eforturi?***

CDPD pe parcursul anului 2018 a dezvoltat în parteneriat cu AMM, AOPD, CMT, și alte ONG-uri interesate cum ar fi ASRM, ANM Centrul de Urbanism, Alianța INFONET, Help Age, Aks a Mom, Platforma civică ”Chișinăul accesibil pentru toți”.

În baza parteneriatului creat dintre CDPD și un grup de părinți ai copiilor cu dizabilități elevi ai școlilor auxiliare, în premieră, a fost posibilă asigurarea dreptului la studii gimnaziale obligatorii pentru elevii acestor școli.

În parteneriat cu AMM, AOPD, CMT și OHCHR a fost posibilă realizarea Conferinței Naționale Drepturile persoanelor cu dizabilități de pe ambele maluri ale Nistrului prin prisma UN CDPD precum și a Galei ”RemarcAbilitatea” ediția a IV-a 2018 .

Ca urmare a campaniei de advocacy realizată de către CDPD în parteneriat cu AMM și AOPD care a fost susținută de Ministerul Economiei și Infrastructurii au fost adoptate 5 coduri practice în domeniul accesibilității.

Ca urmare a campaniei de advocacy realizată de asemenea în cadrul aceluiași parteneriat au fost incluse mai multe prevederi ce facilitează angajarea persoanelor cu dizabilități în Legea nr. 105 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și SNOFM 2017-2021

CDPD în parteneriat cu Consiliile Americane pentru Educație Internațională a fost realizată vizita în republica Moldova a dnei Jessica Doonan, șefa aparatului Comisiei pentru persoanele cu dizabilități din cadrul Primăriei or. Boston, Mass, SUA. În urma acestei experiențe CDPD în parteneriat cu membrii platformei Chișinăul accesibil pentru toți a inițiat configurarea Mecanismului de consultare a persoanelor cu dizabilități în cadrul Primăriei mun. Chișinău.

CDPD cu suportul financiar al Fundației Soros Moldova, programul Buna Guvernare începând cu luna august 2018 realizează proiectul ”Promovarea participării cetățenilor pentru un mediu accesibil în mun. Chișinău”

- ***Ce inițiative au fost întreprinse pentru cooperare și coordonarea activităților și suportului cu alte agenții donatoare? Care sunt rezultatele acestor eforturi?***

Cu suportul OHCHR Moldova am dezvoltat în orașele Râbnîța și Camenca 3 servicii comunitare, asistență juridică, angajare asistată și consiliere psihologică pentru persoane cu dizabilități din aceste localități.

Ca urmare a acordului de colaborare tripartită desemnat între CDPD AMM și instituția Primăriei mun. Chișinău a fost adoptat un plan de acțiuni al primăriei pentru anii 2018-2019 privind crearea condițiilor de accesibilitate în mun. Chișinău pentru persoane cu mobilitate redusă.

- ***Vă rugăm să comentați cooperarea cu IM. Ce poate face IM Swedish Development Partner pentru a vă susține în activitatea organizației?***

Considerăm parteneriatul existent între IM SDP și CDPD este unul strategic și eficient care produce rezultate de impact pentru un număr mare de persoane care contribuie la realizarea unei schimbări pozitive a calității vieții pentru aceste persoane. Facilitarea stabilirii parteneriatelor dintre CDPD și alți parteneri IM din afara RM experți în domeniul advocacy și litigării strategice. Instruirea partenerilor IM în domeniul organizării comunitare.

4. Dezvoltarea organizației și capacității acesteia

- ***Ce inițiative au fost întreprinse pentru consolidarea capacității organizației (de exemplu, instruire, noi competențe și funcții în cadrul organizației)? Ce rezultate pot fi observate ca urmare a acestor inițiative?***

În legătură cu reforma fiscală ce a intrat în vigoare din 01.10.18 și introducerea unor noi standarde de evidență contabilă; Contabila șef Eugenia Clapaniuc a beneficiat de un program de dezvoltarea profesională a contabililor și auditorilor, oferit de compania ”Proactiv consulting SRL”. Ca rezultat acestor instruirii a fost îmbunătățită politica de contabilitate a CDPD.

Angajatul CDPD Gheorghe Bosî a beneficiat de un program de instruire obligatorie pentru angajatori în domeniul securității și sănătății în muncă de nivelul I și II, oferit de către SSM Expert SRL. Ca urmare a acestor instruiri au fost elaborate instrucțiuni de securitate și sănătate în muncă pentru angajații CDPD Precum și a fost elaborate acte normative ce țin de sănătatea și securitatea în muncă a CDPD.

Realizarea team building a Echipei CDPD în cadrul căreia a fost dezvoltat Planul Strategic CDPD pentru anul 2019-2023 precum și a fost elaborat Planul Operațional CDPD pentru anul 2019.

- ***Descrieți pe scurt de ce mai este nevoie pentru consolidarea capacității organizației Dvs.***
Instruirea echipei CDPD în domeniul organizării comunitare.
Consultanță în elaborarea planului de dezvoltare organizațională și a capacităților organizaționale.

- ***Are organizația Dvs un plan de dezvoltare ulterioară a organizației și capacităților acesteia, adică inițiative de dezvoltare a capacităților organizaționale?***

În prezent suntem într-un proces de identificare a consultantului/consultantei pentru elaborarea planului de dezvoltare organizațională a CDPD

5. Învățarea și împărtășirea experiențelor

- ***Care sunt cele mai importante lecții pe care le-ați învățat anul acesta? Selectați doar lecțiile care nu au fost expuse mai sus și care merită să fie împărtășite cu ceilalți.***
- Să stabilești corect prioritățile atât pe termen scurt și mediu cât și pentru un termen lung.
- Indiferent de circumstanțele existente pentru asigurarea realizării unui impact pozitiv a acțiunilor întreprinse este strategic să asiguri menținerea unei comunicări bazată pe respect reciproc cu toți factorii interesați . Deoarece orice oponent a acțiunilor de advocacy oricând poate deveni un partener strategic a acestor acțiuni
- Pentru realizarea cu succes a proceselor de litigare strategică este foarte important ca fiecare partener implicat în acest proces să aibă încredere reciprocă, să conștientizeze care este beneficiul personal și cel public în urma realizării cu succes a litigării

- Parteneriatele încheiate între OSC-uri și Autoritățile Publice în RM nu prea sunt eficiente pentru a produce o schimbare de sistem. De exemplu, în cadrul unui parteneriat nu poți fi obiectiv monitorizând activitatea APC/APL cu care ai încheiat parteneriatul ... în schimb, minicampaniile de advocacy și litigările strategice pot produce o adevărată schimbare de sistem, relativ rapid cu unele excepții. În atingerea rezultatelor propuse este mult mai eficient să te bazezi doar pe implicarea a doi trei parteneri decât pe implicarea unui număr foarte mare de organizații.
- Este foarte important să explici beneficiarului care va fi impactul acțiunilor în realizarea cărora el este implicat.
- Să insiști asupra autorităților publice, să nu cedezi, chiar dacă îți pare că nu mai ai nici o șansă, deoarece, conform experienței obținute în perioada 2018 am observat că rezultatele au început să apară inclusiv și din această cauză.
- Trebuie să te concentrezi pe rezultate de impact și nu pe cele de proces.
- Considerăm că rezultatele de impact major pentru deținătorii de drepturi care sunt în stare să producă o schimbare pozitivă a calității vieții, pentru grupul țintă pot fi realizate doar în bază de parteneriat dintre 2 și mai multe organizații, având la bază cel puțin 2 condiții:
 - ✓ Persoanele cu dizabilități participă direct la aceste procese: (planificare, realizare monitorizare și evaluare)
 - ✓ Între parteneri există o cultură a dialogului echilibrat și a unei cooperării eficiente pentru rezultate de interes public.
- Pentru a face ca vocea persoanelor cu dizabilități să fie auzită este necesar de a împuternici aceste persoane să vorbească în fața APL în numele propriu
- Inițiativele de advocacy la nivel local este necesar să fie promovate consultate cu membrii comunității și promovate din partea unui grup de inițiativă.
- Liderii grupului de inițiativă pentru a promova cu succes minicampanii de advocacy la nivel local este necesar să beneficieze din un coach-ing din partea organizațiilor ce dețin expertiză în acest domeniu.
- ***Ce acțiuni au fost sau vor fi întreprinse ca și consecință a lecțiilor învățate?***

Lecțiile învățate de către CDPD în anul 2018 vor fi puse la baza planificării și realizării activităților ulterioare a organizației. Lista celor mai relevante lecții învățate obținute în anul 2018 vor fi diseminate partenerilor CDPD inclusiv prin plasarea acestora pe site-ul oficial al organizației.

Vom întreprinde acțiuni concrete pentru facilitarea asigurării unei comunicări eficiente dintre parteneri în vederea obținerii rezultatelor de interes public

6. Urmărirea financiară

Urmărirea ulterioară a bugetului

- ***Vă rugăm să descrieți devierile care sunt mai mari de 10% de la bugetul aprobat.***

Careva devieri care ar depăși 10% de la bugetul aprobat nu au fost înregistrate.

Toate modificările liniilor de buget și a realocărilor mijloacelor financiare efectuate în cadrul bugetului au fost aprobate în prealabil de către IM SDP .

- ***Vă rugăm să includeți o listă cu specificarea tuturor fondurilor externe și a altor contribuții.***

Pentru realizarea Conferinței Naționale ”Drepturile persoanelor cu dizabilități de pe ambele maluri ale Nistrului din 4 decembrie 2018 precum și a Galei ”RemarcAbilitaea” ediția a IV-a 2018 CDPD a reușit să obțină cofinanțare de la OHCHR Moldova, în mărime de 147023,32 MDL.

Costurile pentru realizarea vizitei dnei Jessica Doonan, șefa aparatului Comisiei pentru persoanele cu dizabilități din cadrul Primăriei or. Boston, Mass, SUA, au fost suportate de către Consiliile Americane pentru Educație Internațională în valoare de 41400 MDL, și de OHCHR Moldova în valoare de 19780 MDL.

Pentru realizarea Atelierului ”Configurarea mecanismului de promovare a accesibilității spațiilor și serviciilor publice în cadrul administrației publice locale din mun. Chișinău” cu participarea expertei Jessica Doonan din bugetul proiectului ”Promovarea participării cetățenilor pentru un mediu accesibil în mun. Chișinău” finanțat de către Fundația Soros Moldova au fost acoperite costuri pentru pauza de cafea în valoare de 2390 MDL.

- ***Comentați despre eficiența proiectului/intervenției Dvs din punct de vedere al costurilor? A fost proiectul unul eficient din punct de vedere al costurilor sau au existat alte modalități de atingere a aceluiași obiective cu mai puține resurse financiare?***

Considerăm că proiectul a fost eficient din punct de vedere a costurilor, iar atingerea obiectivelor acestui proiect fără suportul acordat de IM SDP nu ar fi putut fi posibilă.

Totuși echipa proiectului la anumite linii de buget a reușit să realizeze unele economii cu o valoare totală 17526,73 MDL care a fost returnată pe contul partenerului OM SDP.

Control financiar

- ***Descrieți cum a fost fortificat sistemul de control intern al organizației pe parcursul anului.***

A fost revizuită politica internă de contabilitate a CDPD. De asemenea pentru fortificarea controlului intern al organizației a fost desemnat un Manager al resurselor financiare și materiale, Olga Sofroni.

Lunar Directorul executiv raportează despre activitatea financiară CDPD președintelui Consiliului de Administrare .

Pentru anul 2018 a fost elaborat bugetul consolidat al organizației .

Pe parcursul anului 2018 CDPD a beneficiat de consultanță calificată din partea IM SDP și anume din partea ofițerului de program Veaceslav Luca și ofițerului financiar Andriana Pînzaru.

De asemenea comentariile și recomandările auditorului extern Andrei Gandrabura au fost puse la baza managementului financiar intern al CDPD.

Contabila-șef CDPD Eugenia Clapaniuc a beneficiat de 2 cursuri de dezvoltare profesională continuă a contabililor și auditorilor .

A fost asigurată la timp deservirea programului de contabilitatea 1 C, în acest scop a fost contractată compania Abandam Program SRL

Considerăm că sprijinul oferit de către IM SDP a fost unul substanțial pentru care suntem foarte recunoscători.

CDPD continuă să țină evidența contabilă utilizând sistemul computerizat de contabilitate „1C, versiunea 8.2” ceea ce a permis contabilizarea corectă a fondurilor de la diferiți donatori cât și contabilizare corectă a proiectelor implementate.

CDPD are un mediu de control care asigură accesul la conturile bancare ale organizației doar a persoanelor autorizate, dreptul la prima semnătură o are Directorul executiv Vitalie Meșter, și dreptul la cea de doua semnătură o are contabila-șef. Eugenia Clapaniuc

CDPD este abonat la Info cont BCR ceea ce permite vizualizarea online a soldurilor pe conturile bancare ale organizației, 24 din 24 de ore.

Totodată pentru fiecare proiect dezvoltat pe parcursul perioadei de referință, CDPD a avut deschise conturi bancare separate.

- ***Descrieți pe scurt de ce mai aveți nevoie pentru a continua să dezvoltați capacitățile organizației în domeniul controlului financiar.***

Pentru îmbunătățirea managementului financiar intern al organizației este necesară o instruire suplimentară în acest domeniu pentru managerii de proiecte a CDPD.

- ***Vă rugăm să dați exemple concrete despre măsurile întreprinse de organizație pentru prevenirea și detectarea tuturor formelor de corupție la care este expusă organizația Dvs sau care pot avea loc în cadrul organizației sau activităților Dvs.***

Organizația dispune de o politică internă pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul organizației. Această politică este adusă la cunoștința fiecărui angajat și contrasemnată de către acesta.

Tabelul de pontaj pentru evidența timpului de muncă, contractul de muncă, fișa postului, ordinele interne și oricare alte acte juridice în ceea ce privește salariații CDPD Marina Meșter, soția Directorului executiv, sunt semnate de către președintele consiliului de Administrare Victor Zamă și aduse la cunoștință celorlalți membri ai consiliului de administrare

- ***Au existat careva suspiciuni de existență a actelor de corupție sau altor forme de fraudă? În caz că da, ce s-a făcut pentru urmărirea acestor suspiciuni?***

Astfel de suspiciuni nu au existat.

7. Egalitate de gen

- ***Care a fost impactul activităților proiectului asupra femeilor implicate în proiect? Dar asupra bărbaților? Au fost necesitățile specifice și strategice ale acestora luate în considerare?***

CDPD tinde să asigure egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul propriei echipe.

Echipele proiectului au fost formate din 10 persoane, 5 femei și 5 bărbați.

Activitatea CDPD se bazează pe abordarea bazată pe drepturile omului. Echipele de proiect au implementat proiectul bazat pe principiul asigurării egalității de gen atât în planificarea și implementarea activităților proiectului cât și în monitorizarea și evaluarea acestuia. De exemplu, în timpul selecției participanților la activitățile proiectului, s-a asigurat că 50% dintre participanți să fie femei/fete și 50% bărbați/băieți. De asemenea, în activitățile realizate au fost selectate obiective care privesc direct sau indirect problematica egalității de gen.

Atât femeile cât și bărbații cu dizabilități au dispus de aceleași oportunități egale de a se implica în activitățile proiectului. De asemenea, de fiecare dată s-au luat măsuri adecvate pentru garantarea, implicarea și raportarea aspectelor egalității de gen cum ar fi:

- Respectarea în activitatea CDPD a principiului abordării integrate a egalității de gen.

- Măsuri de prevenire a discriminării după criteriul de sex și/sau a hărțuirii sexuale a femeilor și bărbaților la locul de muncă, precum și a persecutării pentru depunere în organele competente a plângerilor.
- Plata egală pentru muncă de valoare egală în cadrul organizației.
- Implicarea beneficiarilor indiferent de gen.
- Raportarea nr. beneficiarilor proiectului cu dezagregarea pe gen.
- Asigurarea la toate nivelele în cadrul CDPD a egalității dintre bărbați și femei în luarea deciziilor.

Promovarea în cadrul activităților CDPD a respectării demnității, integrității și eradicarea violenței pe criterii de gen.

În perioada de referință Vitalie Meșter, Directorul executiv al CDPD a îndeplinit funcția de președinte al Platformei pentru egalitate de gen (PEG)

- ***Cât de mult s-a reușit reducerea perpetuării stereotipurilor de gen prin intermediul activităților realizate în cadrul proiectului?***

Considerăm că CDPD prin activitățile sale realizate în cadrul proiectului a reușit să contribuie la reducerea perpetuării stereotipurilor de gen .

Pe parcursul anului 2018 CDPD a implicat activ pentru realizarea minicampaniilor de advocacy la nivel local (Ceadâr-Lunga, Comrat, Ungheni, Fălești) precum și pentru oferirea asistenței juridice primare 2 promotoare și 2 promotori locali din rândul persoanelor cu dizabilități care prin activitatea sa au demonstrat comunității din care fac parte că pot să fie foarte eficienți în exercitarea sarcinilor și competențelor pe care le au .

- ***Au fost luate măsuri de promovare a obiectivelor egalității de gen la nivel organizațional? În caz că da, Vă rugăm să ne dați exemple.***

La nivel de organizație a fost elaborată și pusă în aplicare Politica internă pentru linii directorii privind Managementul sensibil la gen al CDPD.

Activitatea CDPD în general preum și aplicația de proiect pentru parteneriatul CDPD –IM SDP 2019-2021 a fost evaluată cu ajutorul Ghidului privind analiza de gen a proiectelor

Vă rugăm să documentați orice rezultat de gen pe care îl considerați relevant utilizând formatul Studiului de caz.

Marianna Andrușoi Promotoare a drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local. (or. Ceadâr Lunga UTA Găgăuzia .

În UTA Găgăuzia conform constatărilor CDPD activismul civic în rândul femeilor cu dizabilități este foarte redus. Pentru realizarea minicampaniilor de advocacy și oferirea asistenței juridice primare la nivel local pentru persoane subreprezentate a fost selectată Marianna Andrușoi care este o tânără cu dizabilități utilizatoare de scaun rulant, mamă a 2 copii minori.

Marianna Andrușoi a devenit o lideră pentru promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local precum și o persoană de referință pentru APL pe probleme de asigurare a accesibilității în spațiul public cât și pentru persoanele cu dizabilități din localitate în ceea ce privește drepturile omului. Cu suportul CDPD realizat în cadrul proiectului în cauză Marianna Andrușoi a devenit o persoană vizibilă în UTA Găgăuzia.

Această istorie de succes ne face să credem că Marianna Andrușoi prin propria sa experiență și rezultatele obținute în calitate de promotoare a drepturilor persoanelor cu dizabilități la nivel local a contribuit la reducerea perpetuării stereotipurilor care sunt în societate față de femeile cu dizabilități.

În opinia noastră factorii care au stat la baza realizării acestui succes au fost:

- motivația personală a Mariannei pentru a schimba starea lucrurilor în ceea ce privește asigurarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități în comunitatea din care face parte;
- aplicarea principiului UN CRPD la nivel local ”Nimic despre noi fără noi ”;
- aplicarea în calitate de promotoare locală a principiului de la egal la egal .

Marianna Andrușoi a fost privită de către ceilalți membri ai CDPD ca și o deținătoare de drepturi și nu ca o beneficiară a proiectului.

Pe parcursul activității sale Mariannei Andruși, de către CDPD, i-a fost oferit coach-ing în ceea ce privește planificarea, realizarea, evaluarea și monitorizarea minicampaniilor de advocacy. Marianna a beneficiat de asistență calificată din partea juriștilor profesioniști ai CDPD în ceea ce privește oferirea asistenței juridice primare la nivel local pentru persoanele subreprezentate.

8. Aspecte de mediu

- *Care a fost impactul activităților proiectului asupra mediului?*

În realizarea proiectului a fost asigurată respectarea principiilor de protecție a mediului. Activitățile realizate în cadrul proiectului nu au avut un impact negativ asupra mediului. Politicile interne ale CDPD respectă principiile protejării mediului înconjurător. Activitățile proiectului nu au adus careva prejudicii mediului.

- *Au fost luate măsuri de promovare a obiectivului de durabilitate a mediului în cadrul proiectului?*

CDPD pentru ocrotirea mediului a întreprins următoarele acțiuni:

Reducerea la minim a hârtiei și a tonerului pentru printarea documentelor.

Printarea materialelor pe ambele părți a hârtiei.

Publicarea rapoartelor, studiilor CDPD în versiune electronică.

Limitarea la minim a veselei de masă plastică sau din alte materiale nereciclabile atât în cadrul oficiului cât și în cadrul activităților realizate de CDPD în afara acestuia:

Nu s-au utiliza mape de masă plastică, în cazuri excepționale au fost folosite mape de carton;

De asemenea nu s-au procurat caiete, carnete, pentru realizarea activităților în cadrul proiectului;

Ca măsură de protecție a mediului se deconecta de la sursa de energie electrică echipamentul de birou, care nu era folosit la moment.

La intrarea în oficiu, pe ușă a fost plasat un memo prin care personalului CDPD i se aduce aminte despre necesitatea verificării la ieșire din oficiu dacă a fost deconectat echipamentul de la sursa de energie electrică, cât și dacă a fost oprită apa de la grupul sanitar.